

Galyna Portečko: Srovnávací aspekty české a ukrajinské paremiologie

(posudek oponenta)

Diplomantka si zvolila za úkol provést srovnávací analýzu dvou souborů přísloví, českých a ukrajinských, získaných pomocí dotazníkové ankety mezi rodilými mluvčími na základě materiálu českých (193 přísloví) a ukrajinských (330 přísloví) paremiologických sbírek a českého národního korpusu SYN 23000, SYN 2005 a stanovit tzv. paremiologické minimum živých přísloví s ženskou tematikou.

V úvodní teoretické části (kapitoly 2 – 4) se věnuje vymezení základních teoretických pojmů, uvádí různé definice přísloví s historickým pohledem do oblasti paremiologie a vzniku přísloví. Z hlediska užívání a funkce přísloví v běžně mluveném jazyce uvádí Permjakova (funkce komunikativní, didaktická, prognostická, expresivní, ale i zábavná a ornamentální). Z hlediska variantnosti přísloví uvádí Čermáka (formální, sémantická syntagmatická i paradigmatická hlediska). Roli přísloví v kontextu rozvádí podle Mukařovského a všímá si mnohočetnosti významových i stylových odstínů. Ve třetí kapitole, formální aspekty přísloví, jeho stavba a struktura si všímá nejprve logické stavby přísloví, a dále analyzuje jejich syntaktickou podobu přísloví. Ve stavbě přísloví si všímá jako základního zobecnujícího charakteru přísloví, dále podobu přirovnávací, metaforickou i podobu metonymie, synekdochy a antitéze. Zajímavá je i kapitola čtvrtá o otázce generových stereotypů v příslovích, kde jako nejrozšířenější stereotyp je protiklad mužského a ženského prvku.

V praktické části (kapitola 5) se autorka pokouší stanovit, nakolik se stanovené teoretické předpoklady potvrdí nebo ne. Diplomantka uvádí strategii dotazníkového průzkumu a hodnotí sociologické aspekty ankety ve srovnání obou vzorků respondentů. Rovněž srovnání obou jazyků z formálního hlediska přísloví je zajímavé, mj. nejkratší i nejdelší přísloví, stupeň pejorativnosti i bezvýhradné zastoupení slova žena v ukrajinských příslovích symbolickými křestními jmény. V další části si všímá stereotypu ženského obrazu, uvádí nejrozšířenější negativní (upovídánost, zlost, nevěra, tvrdohlavost, lenost, vrtkavost aj.) i v mnohem menší míře pozitivní (nezastupitelná role ženy) vlastnosti ženy. Autorka dále zmiňuje způsob vyhledávání přísloví v ČNK a suplování neexistujícího ukrajinského korpusu z materiálu dotazníků. V závěry uvádí proměnlivost frekvence jednotlivých přísloví v návaznosti na doporučený vzorec chování i reflexi měnícího se, tolerantnějšího názoru mužské společnosti na ženu. Diplomantka též uvádí, že materiál reprezentuje názor mužů na ženy, zatímco opačný názor se téměř nevyskytuje.

V příloze se uvádí základní materiály pro dotazníkovou akci českých i ukrajinských přísloví, výsledné paremiologické minimum obou jazyků, výsledky hledání v ČNK i odpovídající materiál v ukrajinštině sestavený na základě dotazníků, a zajímavá tabulka shodných přísloví v obou jazycích.

Diplomantka ve své práci podala celkovou charakteristiku přísloví jako součásti a podala výsledky svého sociologického výzkumu. Projevila schopnost takový výzkum zvládnout a dospět k zajímavým výsledkům, i když je zřejmé, že všechny možnosti využití materiálu nebyly ještě vyčerpány. Jazyk, kterým diplomantka vládne, je kultivovaný a plyne přirozeně, i když se vyskytlo několik nepřesností v interpunkci (str. 14, 15, 16) či jiných překlepech (feminní). Přes tyto připomínky lze konstatovat, že se autorce podařilo dokázat, že zvládá techniku odborné práce s frazeologickým souborem včetně práce s Českým národním

korpusem a že na základě zjištěných skutečností je schopna dospět k potřebným výsledkům.
Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 31.5.2007

PhDr. Jan Holub, oponent